

Jaunimas

Mėnesinis laikraštis skiriamas jauniems.

TURINIS: Elektriška ir materija. — Vaizdelis: Jonuks ir Grūtutė. — Mazumas apie poezią. — Apžvalga: Streikai; baisios nedorybės Czenstochavo vienuolė; ar lietuviams reikia vienuolė; žieminė Lietuvių Šventė Tilžėje; Gumbinė — naujas Lietuvių židinys. — Pasikalbėjimai: Kaip tai galima suprasti 1911 m. Birželio Jaunime pasakymą: Katalikų bažnyčia gali būti vadinama apeigų, o Evangelikų mokslo bažnyčia; kame žmonių laimė; iš ko kilsta tarp išimilėjusių geismas pasibutėsiuoti; kokiais samprotavimais vaduojasi vegetarai nevartodami mėsos; ar veikia pasaulyje atgamtinės jėgos, ar ne; kas yra poezija. — Iš leidėjų-rašytojų pusės.

ELEKTRIKA IR MATERIA.

(Nauji supratimai ir išmānimai apie pasauli.)

Ira apie tai, kas būtū gyvenimo pagrinda, dvi nuomoni jau iš pat senovės. Vieni mātō jā dvāsioj, kiti materioj. Pereitu šimtmetiu viršū gāvo ūpatšiai tie, kurie spėjo materiā esant tai, iš ko viskas pareina. Rādosi taip tasai pasaulio supratimas, kurs vadinamas materialismu. Vienok veikiai jis pasirodē netvirtai gulditas. Pradėjo skāldīties. O nūdien ūra ūvairios materialismo rūšis.¹⁾

Materialismas norėjo išrodīti, kad visas gyvenimas išlengvo stojosi iš ūpatingū materios daleliū sātīkiū, paveikslui iš to, kad tos dalelės spaudēsi

¹⁾ Kaip kokiā zinijos šākā koks mokslininkas tīrinēja, taip jām pasaulis kitoks pasirodo. O pagal tai jis ir žiūri ū jī ir nori jī suprasti. Todėl tām, kurs pažīsta ūvairiū zinijos šakū sprendimus apie pasauli, tasai išrodo margas kaip genīs. Ir ne nuostabu, kad vienām materija šis, kitām kits dalīkas.

prieš viens kitâ, ir tt. Ir buvo tikima, iš to pareinâ visi apsireiškimai, kaip elektriška, siluma, šviesa, gîvîbê, sąmonê, jausmai, geismai, mintis, tad ir žmoniškumo žîmiai: teisingumas, kantrîbê, meilê, ir tt.

Bet pasirodê reikalinga pirmiau iširti, kas tai ta materia. Regima, patšios materijos nieks nepažista. Visuomet teapsireiškia tik įvairios įpatîbês, ir pagal tai viena materijos rūšis vadinama geležis, kita kalkis, kita medis, ir tt. Todêl tûli mokslininkai ir sâko materiâ esant vien omenies dalîku. Vienas filosofas²⁾ sâko, materia tegâlinti teisingai bûti vadinama tat, kas erdve pildo. Bet mân rodosi, ji bus veikiau tat, kas vertšia žmogû gîvenimâ erdvingai suprasti.

Ira tokie sprendimai berods svarbûs tik mânantiesiems ir išmânantiems. Paprastai, kaip buvo taip ir bus tikima materiâ esant vien tai, kas gâli bûti sutšiuopiama. O todêl ji skaitoma viena tik tikru dalîku, o kitkas, kaip gîvîbê, sąmonê, jausmai, mintis antros eilês vertšios dalîkais arba ir tik materijos išgarais.

Tatšau ir menkas žmogus stâto augštšiau už sutšiuopiamus dalîkus visa tai, kas îra, apskritai sâkant, dvâsiška. O visû brangiausia îra visiems žmonêms, kurie nors šiek-tiek išvîsta skirtumâ tarp apsireiškimû, žmogaus sąmonê, išmintis, valia, ir tt.

Tuo tarpu atsirâdo visai naujas supratimas to, kas elektriška îra. Ir labai pažîmêtina îra tai, jog negamino jojo mâstîmai ir svarstîmai arba gâl spê-

²⁾ Paul Deussen, Elemente der Metaphysik.

jimai, bet patîrimai. O ir ne tîtsia tâm rengiami bandîmai, bet netikêtai, netîtsioms îspêti dalîkai. Tarsi gamtos slêpiniai bûtû lauke progos, kad galêtû žmogui atsidengti.³⁾

O su kitokiu elektrikos supratimu tâpo kitaip suprasta ir materia. Kaip žinoma, žinija mokino, bûk materia susidedanti iš labai smulkiû daleliû: dujų arba atomû. Dabar sâkoma, prie kiekvieno tû atomû priklausâ dâr mažesniû dujeliû viena ar kelios, kurios neapsâkomu greitumu apie atomâ skriejantšios. Tos dujelês vadinamos elektronais. Jie bûk esâ maziau materiâliškais negu atomai ir esâ nešêjai to, kas elektriška vadinama.

Seniau buvo skiriama tarp pozitîvinês ir negatîvinês elektrikos. Dabar tat kitaip išguldoma. Sâko, įpatingomis priemonêmis galima esâ kur-nors sukaupti daug elektronû ir tuomi juos nuo kitur tarsi pavarîti. Materia be elektronû îra ta, kas seniau buvo vadinama pozitîvine, o elektronû kaupai negatîvine elektriška. Atomai turî įpatîbe susitraukti krûvon, tarsi îsikibti î viens kitâ, elektronai tâtjâ, nuo kits kito bêgti. Todêl lîgsvara pastoja, kuomet elektronai su atomais susijungia, bet jiems esant skirtais, pasidâro îtampa, kuri elektriška îtampa vadinama.

Seniau mokslo buvo spêjama, kad anapus mums patiriamo pasaulio esama aitherio jûrû.

³⁾ Maz-daug taip aiškina Anglû mokslininkas Ch. R. Gibson savo rašte: Autobiography of an elektron. Vokietšiu kalbon versta mokslininko H. Günther ir išleista su tîtulu: Was ist Elektrizitât?

Kitais zodziais: erdvē esanti pilna labai smulkios materios, vadinamos aitheriu. O jame plaukiã visi daigtai, visos zemēs, planetos ir saulē. Ipatingos to aitherio bangos mums bũk zinomos kaipo Sviesa, aitherio nejudējimas kaipo tamsa.⁴⁾ Ir jis einãs per visus daigtus. Neesã vietelēs, kur jo nēra.

Vis liko klausimas, kaip tas aitheris gãli veikti ã materiã, kad jis per viskãn pereina. Dabar, rodos, tai aišku. Elektronai tarpininkauja tarp aitherio ir materios atomũ. Jos lēkdamos sukelia aitherio bangas ir atsitraukdamos nuo atomũ ar vėl prisilēkdamos juos pajudina.

Taip pastoja suprantami tũli gamtos apsireiškimai. Ir šiandien, paveikslui, mokslo sãkoma, elektrika, šiluma ir Sviesa turi tãn pãtšiã priežastĩ, bũtent aitherio bangãvimã. Kuomet tos bangos labai didžios o ne pergreitai sũbuoja, randasi elektrikos veikimas. Mãžomis ir labai greitomis bangomis apsireiškia šiluma. O neapsãkomai greitai supasi mãžos aitherio bangos, kad išvĩstame Sviesã.⁵⁾

I tãn supimã ãtraukiami ir materios atomai, ir tada mes apie minimus dalĩkus ir patiriame. Bet mũsũ materia siek-tiek ir veikia prieš aitherio judējimã. Neperleidžia be kliudĩmũ jo bangũ. Visaip ji jas perkeitšia. Paveikslui, Sviesos spinduliai, nors lēktũ jie tuo patšiu keliu aitheriui su-

⁴⁾ Bet pastebēkime, koks tai stebuklas, kad tos bangos gãli mũsũ sãmonē pasiekti ir visus daigtus padarĩti mums regimais, kadangi juos apšvietšia, lig tše bũtũ dvãsiška galĩbē tãrianti dvãsiai.

⁵⁾ Ira tai išrodĩmai mokslininko Heinrich Hertz.

pant skersai prieš tãn kelia, rodosi ãvairais siũbãvima: augštĩn-zemĩn, dešinēn-kairēn, dešinēn-augštĩn, kairēn-zemĩn, ir tt. Bet eidami, paveikslui, per stiklã, tik vienas siũbãvimo bũdas teperleidžiamas. Kiti stãbdomi ir apreiškia šilumã. O ta taip apsireiškiantšioji Sviesa vadinama polarizuota.

Bet palikime visa-tai ir apmãstĩkime, koks pasaulio supratimas tuo paduodamas arba nors prirengiamas. Visũ minimũ bangãvimũ ãpatĩbēs išmēgintos. Bet jos neregētos, neregēti ãra atomai, elektronai, aitheris. Tie dalĩkai tik numãnami, kaipo esami. Jie randasi anapus mũsũ akiũ galĩbēs. Joms jie neprieinami.

Taip šiomis dienomis žiniã visu atsidavimu bando ãstĩrinēti tai, kas anapus regimo pasaulio randasi. Kitaip sãkant: Mũsũ pasaulis pasirodo dvejopas: regimas ir neregimas. O mokslininkai ãra visã žvilgĩ ir visas jēgas kreipe ã neregimãjĩ.

Ir nevienas jũjũ pradējo abejoti apie regimo pasaulio tikrumã. Kas mums rodosi esamu, tesãs tik pasirodĩmas, nezinomo dalĩko judējimas. Atomũ nieks nēra mãtes. Ir fizikas J. J. Thomson, paveikslui, sãko, kad gãl visai to nei nēsã, kãn mes vadiname materia.

O dãr kitas dalĩkas pasidãrũ ãsmãnomu. Aišku dabar, kad minimi gamtos apsireiškimai nepareina iš to, kãn paprastai materia vadiname, bet iš to, kas anapus jos ãra. Elektrika, paveikslui, **nepastoja** iš mũsũ materios; ji ãra apsireiškimas slēpiningo aitherio.

Bet elektrika, šiluma, šviesa tėra paviršutiniai gamtos apsireiškimai. Kur dar augmeniu gyvenė, toliau: jausmai, geismai, sąmonė, mintis. O patis žmoniskumai! Aišku, jie pareina iš dar visai kitu visumos gelmiu negu iš tu, kur aitheris banguoja. Tasai ir elektronai su materia tėra, taip sakant, pasaulio zieve. Ir toji tėra drobe visu tu esibiū, kurios vadinamos augmenimis, gyveniais, gyvenuliais, žmonėmis.

Augštesnieji apsireiškimai pareina iš gamtos vidaus pusės. Evolucija nėra pastojimas to, ko nėra, bet apsireiškimas augštesniu gyvenimo skiriu regimame gyvenime. Kitaip sakant: Šisai gyvenimas turi išlengvo taip prisitaikint augštesniām gyvenimui, kad tam būtū galima šison pastoti patiriamu.

Numanimas apie tai dabar kaip saulės šviesa pavasarį liejasi per pasauli. Ir mūsų laikas, kurs yra gamtos mokslo laikas, yra todėl kartu ir tikibinis. Ir vis daugiau pradeda priligti anām senovės amžiui, iš kurio pasiliko mums augštšiausieji žmonijos mokslai. Tuomet tiesiog sakė, jog tai, kas regima, tėra maža dalis to, kas yra, materia su aitheriu tėra gyvenimo paviršius.⁶⁾

Anu laiku būdavo ankštame sāršije su viens antru tikiba ir mokslas. Visa pažanga buvo tame mātoma, kad kiekvienas apsireiškimas išmoksta tarnauti tam, kas augštšiau už jį. Ir žmogus tezingia tolin, tekila pasišventindams tam, kas jo aiškiai prakilniu jautšiama. *Vidūnas.*

⁶⁾ Platšiau apie visā tai rašita raštelije: Vidūnas, Visatos sāranga.

Jonuks ir Gritutė.

Ši vaizdeli padarė Franz Pocci. Ji šison spauzdinti meilingai leido vaizdelio savininkas G. D. W. Callwey iš Muenchen. Naudinga, rodos, bus suliginti šį vaizdelį iš dailės atžvilgio su kitais "Jaunime" praneštais.

MAŽUMAS APIE POEZIA.

Mūsų laiku labai daug Lietuviu stengiasi gaminti poezios. Tatsau labai retai toji pastebima Lietuviu rāstuose. Regima, tūliems nėra aišku, kas poezia yra ir po kokiomis sąnligomis ji tarpsta. Todėl nors mažumā apie tai reikia pakalbėti.

Poezia apreiškiama žodžiais. Tokiu-jau būdu ištariamoms ir mintis. Bet jos patšios nepastoja girdimos. Vien tik žodžiai. Iš jų tad mintis nujėgiamos. Mintis yra vidaus dalikas, kurs niekuomet negali pastoti paviršutiniu. Taip ir poezia yra vidaus daliku. Tokia visuomet ir pasilieka. Tuo-tarpu užteks, kad ją vadisime vidaus, arba širdies, sielos grozibe.

Kas tos neturi, kas viduje neturi poezios, negali jos apreikšti, negali poezios išstarti. Ir visi bandimai bus tiktai žodžių rankiojimai ir su-

stātīmai ī eiles, bet nebus poezios īstarimas. Iš vidaus turi viskas pareiti. Nēra kito kelio. Ir nēra paviršutinēs poezios. Aiškiai reikia skirti tarp zodzio — jis paviršsaus dalikas — ir poezios. Ji naudojasi zodziais, bet ji nēra zodziai.

Žodziuose bus kuo daugiau poezios, kuo augštesnis, gīvesnis, pilnesnis tas vidus bus, kurs zodziais apsireiškia. Kuomet žmogus kalba iš širdies, girdėti jau iš balso. Vienok, kurio širdis mąza tepajautsia, ta negal daug apreikšti. Ir nebus zodziuose girdėti daug širdingumo. O poezia teprasideda apsireikšti, kuomet širdingumas īra gana augstā laipsnī pasiekęs.

Girdint tokī žmogū kalbant, jautsiama lig smāgumas ir grožībē apsiaustū klausitojā. Bet kame ta grožībē, negalima pasakīti. Žiūrint ī tai, kas sākoma, berods pasidāro du dalīku aiškiu. O juodu turi būti imamu poezios žīmiais.

Vienas ir svarbiausias dalikas īra tas, kad poetiški išsitarimai īra vaizdingi. Kas poeto sākoma, īra tarsi regima. Paveikslui:

Miegok saldžiai.
Naktis praein tīliai.
Jau lig dangaus pakilusi
ir žvaigzdeles uždegusi.
Miegok saldžiai.¹⁾

Arba: Rieda ašarelē jām per veidelius.
Leidžiasi saulelē. Sveikin kalnelius.²⁾

Toks vaizdingumas būtinai reikalingas. Vienas jis tērīša vidaus pilnibe prie zodziū. Be vaizdingumo jos nieks negalētū numanīti. Žodžiai pasiliktū tuštšiais. Vaizdingumas tarsi sujungia paviršutinī pasauli su jī grožinantšia vidaus gīvibe. Kuo daugiau tos gīvibēs, tuo daugiau ir vaizdingumo ir daugiau poetiškumo. Vienas didžiausiūjū pasaulio poetū, būtent Shakespeare,³⁾ netaria beveik nei sa-

¹⁾ Iš Liet. Varpeliū 15. nr. ²⁾ Iš Liet. Varpeliū 10. nr. Paveikslus imu iš savo paties poemeliū, jeib nereiktū ilgai jū jieškoti. ³⁾ Ištark: Sėkspīr.

kinelio be vaizdingumo. Todėl jo kalba īra taip begālo pilna ir sunki, kiti gāl sakītū „miglota“. Mat prie jo zodziū kībo veik visas pasaulis. O tām išvīsti nelengva.

Bet vaizdingumas nēra poezia. Jis tēra jos žīmis. O jei kas imtū sumanīti kokius vaizdus ir juos zodziais pasakītū, toli dār neapreiktū poezios. Poezia negaminama māstīmu. Sielos pilnumas plūsdamas iš vidaus gamina vaizdus ir apreiskia poeziā.

Antrasis poezios žīmis īra zodziuose jautsiamasis judėjimas. Vadinamas jis svetimu zodziu rhytmu. Gāl tiks tām užvaduoti mūsų zodis guvumas. Apie jī reiks kitā kartā daugiau parašiti. Ira visokiū rūšiū guvumū kiekvieniame poemelīj. Sišon tesie minimi tik du patšiu paviršutiniu. Bet ir juodu turi kilti iš žmogaus sielos. Tai reikia būtinau pastebėti. Ta vidaus gīvibē, kuri nori apsireikšti, turi īpatingā savo guvumā. Ir tasai, nors sustingusiu būdu, apsireiškia zodziū priegaidēs vaikštšiojimu eilēmīs.⁴⁾

Priegaidē, paveikslui, negāli šokinēdama kilti tolīn, kuomet īstariama, kas labai prakilnaus. Antraip vėl, linksmumas neapsireiškia rimtu žengimu. Kad koks poemas kalba apie galingā audrā, jis negāli turėti guvumo, kaip štai šie žodeliai:

Sale kelio, vieškelelio dīgo didis grības.

Guvumas negāli būti parenkamas. Jis turi būti nujautsiamas iš to, kas veržiasi apsireikšti. Ta vidaus gīvibē, kuri nori būti īstariama, neša su savimi savo guvumā. Tai reikia labai akīlai pastebėti. Kuomet poetas privers-tas guvumo jieškoti, tuomet dār ne laikas tarti, vidaus gīvibē dār negana išaugusi. O jai apmāstīmu parenkant guvumā, tikrai neišeis poemas, bet zodziū rinkinīs ir su-tvarkīmas ī kokias sustingusias eiles.

⁴⁾ Tām norėdami suteikt aiškesnī supratimā, spauzdinome 1912. mt. Sausio „Jaunime“ poemā priegaide tītšia pažīmėdami.

Guvumas arba rhytmas apsireiškia ir — reimu (rimu). Tūliems tai pasirodīs neitikėtina. Vienok ėra ištikro taip. Reimas ėra atgarsis, kurs naujoj eilėj skamba kaip-nors atsiliepdamas pirmiau ištartai eilei. Tuomi viena eilė reimu taikinasi prie kitos. Paprastai sākoma reimā esant dviejū eiliū paskutiniūjū žodžiū prisilėgimas balse. Bet tai ėra nukrėpimas nuo to, kån reimas reiškia. Ėra jis paskutinis guvumo balsas, kurs savo atgarsī randa dār kitoj eilėj. Todėl reimo žodžiai negali būti pašaliniai, bet turi būti viso sākinio svarbiausieji. Ir ne reimo dėlei turi būti žodžiai jieškomi, bet reimas turi būti naudojamas žodžiams, mintšiai, visām sākiniui suteikti svarbumā.

Bet reimas vis dėlto nėra svarbus poezios žėmis. Ėra jis paskiausias. Nors tūli jī stāto priekin ir tiki esā parāše poemā, kuomet jiems pasiseka žodī surasti, kurs prilėgsta savo skambėjimu kitām jau ištartām. Didžiuma mūsū „poemū“ ėra iš tokio mėnėmo padirbta. Ir tiesiog ėra regima, su kiek vargo žodžiai surankioti ir ė eiles suvaržėti, kad ir eilės ir žodžiai jau beveik aiškiai dejuoja. Daug veikiau tokie poetai numanīt išmoktū, kas poezia ėra, o kiek verti jū „veikalai“, kuomet bandītū be reimo rašėti, toliau ir be guvumo. Jei ir dār jautšiamas būtū koks gražumas, tad, majis, lai rankioja žodžius, gāl bus — nors pusgėvis poemėtis.

Kaip visas guvumas, taip ir reimas turi gimti iš vidaus, nebūtū sujieškomas. Reimui neatsirandant, būtinai reikia grėžti ė savo vidū ir bandėti visa, kas norėta apreikšti, kitais žodžiais pasakėti. Taip pagaliaus tikrasis žodis ir pasitaikīs.

Dār reikia pastebėti, kad reimas visoks. Ir jis nevisām tinka. Kad kas labai svarbaus, galingo, augšto ištariama, reimas neturėtū būti vartojamas. Reimas apšaurina guvumā. Todėl jis veikiau tinka mažiems dalėkeliams pasakėti. Žmonės jī dažniausiai vartoja juokams darėti, patarlėms trumpinti, linksmoms dainelėms išpuoštė.

Atsizvelgkime dār ė viskā. Poemui rašėti būtina sånlėga ėra gausi vidaus gėvėbė ir labai smulkus jausmingumas. Pirmiausias poezios žėmis ėra sākiniū vaizdingumas, antrasis jūjū guvumas. Prie jo reikia ir reimā priskaitėti. Pradedant su reimu ėra atbulas dārbas. Tokio nieks neturėtū darėti. Todėl ateitėj reikia pirmiau rūpintis vidaus gėvumu. Kas to neturi, neturi ir poezios. Ir poemu parašėti negalės.

Vds.

APŽVALGA.

Streikai. Vadinama tuo Anglū žodžiu tai, kad darbininkai prieš sutarimā su darbādavėju dėl kokios-nors priezasties sustoja dirbe. Anglijoj dabar angliākasiai nedirba. O Vokietijoj taipojau rengiasi mesti darbā, iš dalies tai jau ir padārė. Ėra toks darbininkū pasielgimas beveik vienātėnė priemonė uz savo darbā gauti atitinkamā užmokesnė. Anglijoj, sāko, angliākasiai pastarais metais gaudavo mažiau negu seniau. O jū reikalāvimai būk nebuve atbojami. Kaip tše ir nebūtū, vis dėlto reiks sakėti, jog kiekvienas turi tiesā savo gėvenimā smagesniu pasidarėti. Tik tokiū streikū sekmes ėra labai liūdnos. Beveik visos Anglijos darbininkai priversti švesti, kuomet angliū nėra. O žinoma, jiems nedirbant ir nėra, iš ko gėventi. Todėl tūliems prisieis bādā kesti. O kas viso-to daugiausia kaltas, sunku pasakėti. Ar tik ne tie, kurie pinigūs krauja? Tik tai negaliu atsverti. Bet vienā dalėkā

norėtšiau kelti augštėn. Toks streikas aiškiai parodo, kaip labai žmoniū gėvenimo sånlėgos pareina iš viens kito, ir iš tvarkos ir nuolatinio gėvenimo sravejimo. Angliū netekusios fabrikos turi sustoti, garlaiviai, traukiniai negali bėgioti, žmoniū keliāvimas, prekėbā ir tt. mažėja. Visas „kultūros gėvenimas“ tarsi apsistoja. Ir taip dār kits dalėkas paaiškėja: Mūsū „kultūros“ pāmātas ėra „degamasis akmuo“: anglis. Žinoma, ne visiškai. Mūsū laukininkai streiko nedaug numanīs. Bet, rodos, tie streikai sukels daug nekantos tarp žmoniū.

Baisios nedorėbės Czenstochavo vienuolėne (klostore) (vogėmas, gašlāvimas, žmogaus žudėmas, ir tt.) buvo pastaromis dienomis dalėkas, apie kurė, rodos, visos Airopos laikraštšiai platšiai rāšė. Ir taip ta dvokianti srovė liejosi ė neapsākomo žmoniū skaitšiaus širdis. Pro tūlas širdis jī berods bus praėjusi jokio kenksmo ne-

padariusi, bet labai daug būs apkrėstos biauromo diegais. Mat, kiekvienas nedoras kaip ir doras dārbas sukelia žmonėse norą jį atkartoti. Kiekvieno veikimas pastoja priezas-timi kitų veikimui. Iš to ma-tėti, kaip labai mes esame atsā-komi už kitų dārbus. O — dār prie kito daliko turime sustoti ir mąžumā pamāstīti. Aišku, kad pats atsitraukimas nuo "svieto" ī vienuolīnā, īstojimas ī "dvāsiškāji" luomā nepadāro žmogaus šventu, prakilniu, skaist-šiu. Ir todėl jau ne tik vienā kartā pasidārē koks vienuolīnas visokiū nedoribiū lizdu. Žmo-gus turi "svietā" savo vidūje ap-leisti; savo vidūje jis turi iškilti ī skaisfibe ir tīlumā bei tolumā nuo "svieto". Savo vidūje žmo-gus turi pastoti vienuolis ir dvā-siškas. Tuomet jis gāli ir stoti ī "dvāsiškūjū" luomā. O tad gāli gīventi ir patšiame "svieto" trukšme, jām nieks nekenks. Veikiau jis pats bus tām trukš-mui tildīmu ir ramīmu. Bet tai īra visū žmoniū uždavinīs. Ir tasai nepildomas kitaip, negu vien žmogaus pasišventimu, pa-sidavimu tām, kas dora, prakil-na, teisu, gražu, malonu, ir tt. Kuomet to nedāroma, īstojimas ī "dvāsiškāji" luomā, nuėjimas ī vienuolīnā tegāli pastoti patšiām žmogui kenksmingu. Kuomet žmogus pilnas visokiū geismū, nemoka iš jū iškopti, jis juos su-varžīdamas tegāli juos didinti, ir turi pagaliaus jū vergovēn tekti.

— Suprantamas dalikas, kad tai, kas minimame vienuolīne nusi-davē, negāli būti kāltinimu viso "dvāsiškūjū" luomo. Rodos ne-reikia abejoti, kad kunigija sten-giasi kiek īmanīdama būti ki-tiems geru paveikslu. Bet jū gī-venimas īra apsuptas visokio pa-vojaus. Kas nori būti dvāsiškas, o to nėra arba nepilnai pagal vidaus stovī, labai sunkiai turi kovoti prieš gīvenimo viliojimus ir lengvai gāli pareiti ī neteisin-gumā, ī veidmaināvimā. Todėl reikētū būtinai saugoties kām prikabinēti kunigu pastoti, arba ī vienuolīnā eiti. Ir kiekvienas la-bai turētū mėginties, ar jis tām ir tinka. Kunigū luomas, vienuo-līnas nėra vieta tik smagiām gī-venimui. Dvāsiškūjū luomas īra pilnas sunkiausios atsakomībēs. Dvāsiškojo puolimas daug dau-giau kenkia žmoniū dorai, žmo-niū pāžangai, kaip kitū žmoniū nusizengimai. Bet — užteks šiū pastebėjimū.

Ar Lietuviams reikia vie-nuolīno? Pastaru laiku pra-dėjo apie tai vieni ir kiti kal-bėti, nors tik ir Amerikoje. O gāl ir svarbus tai klausimas. Be-roads pirmiau reikētū atsverti, ar, aplamai imant, vienuolīnas reika-lingas. Vienuolīnū buvo jau ži-loj senovėje, īpatšiai Rītū žemėse. Iš tše jie parėjo ir ī mūsų kraštus ir pastoja krikštioniškū bažnyčių īstaigomis. Ir gāli būti, jog jos tūliems žmonėms reika-lingos. Įpatšiai ten, kur žmonės visoko īra ragāve, kām tik gīve-

nimas suteikia: visā pilnībe jūr visokius smagumīnus. Tai pa-galiaus užėina tokiems žmonėms pasiilgimas nueiti ī kokiā tiliā vietā ir mokinties savo mintis kreipti ī paskutinius gīvenimo klausimus. Bet mums, Lietuviams, kurie lig šol tarsi vienuolīne gī-veno, kaip tik laikas stoti ī gīvenimā. Kiekvienas, kurs tik kiek īra tolīn pažengęs už kitus Lietuvius, īra begālo reikalingas didžiamjām skaitšiu būti lieps-nos nešēju. Lietuvīū tautai da-bar atsigaunant, aiškiai matīti, jog īra gīvenimo īstātīme reika-lāvimas, kad ji tarptū. O tām reikia jėgū, kuriū dār neturime labai daug. Vienuolīnas paimda-mas gīvenimui nors tik ir kelias, stotūs prieš minimājī īstātīmān, prieš Dievo vāliā. Mums dau-giau negu kitai tautai reikalinga patšiām gīvenimo trukšme iš-mokti ramībėje ir pasišventime gīventi. Kas to negāli, to vie-nuolīne tikrai neišmoks. Ir gāl padarīs vienuolīnā tik blogiems darbams periklā. Ko mums rei-kia, īra īstaigos, kuriose mes protā lāvinti, manīti ir dirbti iš-mokt galētume. Reikia toliau, paveikslui, namū, kur elgetos ir pasene vargdieniai rastū pastoge ir tokī dārba, kuriām atlikti jie dār turi galiū. Reikia gīdimo namū, kur vargdieniai ligonīs rastū prieglaudā. Ir tt. begālo. O pagaliaus reikētū to-kiū īstaigū, kuriose žmonės ga-lētū išmokti žmoniškus savo ga-bumus vartoti kitū naudai, tai

esti pāžangai, begīvendami tarp kitū. Apie tai māstīti ir tai īvī-kint bandīti, rodos būtū švent-Siausias dalikas, kurs tik žmo-gui gālimas numanīti.

Žieminē Lietuvīū šventē Tilžėje buvo 18. Vasario 1912 mt. Nors buvo labai blogas oras, žmoniū susirinko šauniai daug. Sprendžiama buvo, kad jū esā apie 900. Choras dainavo 6 dai-nas iš St. Šimkaus rinkinio: Mūsū Dainos, 2 daini iš Liet. Aidū, Sasnausko: „Suzādinkime Lietuvā“ su orchestro pritarimu ir mano velionio brolio „Prie Namuno“ su orchestro prita-rimu. Po pirmūjū 5 dainū buvo vaidinama veikalo „Amžinos Ugnies“ įžanga: „Liepsnū skri-tuliai“, po to pirmoji to veikalo dalis: „Namū Ugnelē“. Viskas buvo atliekama maž-daug su pa-sisekimu. Ir aplamai imant, žmonės visa priēmē dėkingai.

Gumbinē — naujas Lie-tuviū židinīs. Tai īpatšiai garsiai Lietuviams priminē na-miniū Lietuvīū išdirbiniū paroda ir Lietuvīū Vaka-ras parodos laiku, butent 17. kovo. Nors nebuvo daug tai pārodai nusiūstū daigtū, vis dėlto buvo labai verta juos paziūrėti. Aiškiai jie liudijo, koks geras skonis ir dailės numānimas ran-dasi net ir prastuose Lietuvīū nāmuose. Bet gīvājā Lietuvīū sielā apreiškē žmonėms patsai Vākaras. Gumbinēs Lietuvīū Draugija jī buvo parengusi, tal-kon pasikviesdama Giedotojū

Draugijā ir Tilzēs. Buvo dainuojamos ir viso 9 dainos: ir St. Simkaus rinkinio, ir Lietuvos Aidū ir su klaviero palidėjimu Maironio-Sasnausko: Suzādinkim Lietuvā. Tilziškiems 4 dainas padaināvus, Gumbiniškiams vaidino veikalelį: "Numānē". Vākarā pabaigē vaidinimas "Lietuvos Pasakelės." Nežiūrint ir

kelis mazmozius, viskas pasisekē beveik tobūlai. Ipatšiai daināvimas. O vaidinant Liet. Pasakele, svetšiai stebējos dēl grāziojo skambējimo ir snekamojo Lietuviū zodžio. — Kaip regima buvo, Gumbinēs Lietuviū Draugija visu atsidėjimu gaivina Lietuviū dvāsiā. Vds.

PASIKALBEJIMAI.

M. Kpr. Kaip suprasti 1911. m. Birželio Jaunimo pasākimā: Katalikū baznyčia gāli būti vadinama apeigū, o Evangeliskūjų mokslo baznyčia. Toms apeigoms nėra pavojaus, už tai daugiau mokslui. Tikibiniuose dalikuose reikia spresti apie kokionors daliko svarbumā pagal tai, kiek jis žmogūje sužadina šventumo jausmū. Apeigos kaip tik tām tinka. Mokslas — reikia suprasti: baznytinis — tik tuomet tai pasieks, kuomet jis žmogaus pātīrai nesipriešis, bet jā augstis ir apšvies. Dabarties Evangel. bazn. mokslas, kurs daugiau rīstas prie Biblijos, negu Katalikū, kuriū ir baznycios tēvū bei kitū mokslai šventais skaitomi, statšiai apvertšiamas to, kām dabarties gyvenimas žmogui patirti duoda. Ir Evang. baznycios mokslui nenusileidziant prieš gyvenimo mokslā, išlengvo pasilieka žmonēms be vertibēs. Ir jie kreipiasi nuo baznyciū, kaip tai tše aiškiai

regima, kur dabarties gyvenimas judesnis negu kitur. Kitaip su apeigomis. Nors jos tūliems rodosi ir pradziuos niekingomis, bet kuomet žmogus nors mąžumā visā pastebi su atsidėjimu, tuoj jis įtraukiamas į patingus jausmus. Jau ne vienas apšviestas — "netikis" žmogus mām tai pasākē. Apeigos ir kaip koks tikras dailēs veikalas. Ar jį supranti ar ne, ar jį augstini ar žemini, vis dėlto jis dāro išpūdī, kuomet nors kiek jį pastebi. Katalikū baznycios apeigos ir labai senos. Pareina jos ir visai nenumānomū amžiū. Ir vis dār veikia jose ta galin-goji ir prakilni mintis, kuri jas sutvērē. Ir līgiai tos apeigos parodo, jog visose tikibose apšvieskia ta pati išmintis, kuri ir tikibiniū mokslū beveik visai dingusi ir. Reikia žinoti: minimos apeigos ir tokios-jau kaip jos vartojāmos ir prie Indū, Tibētanū, ir tt. Jos ir tām, kad sužadintū žmogūje šventus jausmus ir išmānimus ir kad

atspindētū ir atvaizdintū tikibine pātīrā. Galima jas todėl vadinti ir simboliškais veikimais.

Tamsioji liaudis. 1. Kas tai ir Katalikū tikėjimas? Ar visos jų demonstrācijas ir simbolai? — Atsākimā ir tām klausimā galima rasti tame, kas patlab parašita. Platšiau apie tai tuo tarpu kalbėti negālime.

2. Kame žmoniū laimē, ar turtuose, ar sveikātojų, ar kame kitame? — Laimē negāli būti tame, kām žmogus mātō, girdi, ragauja, ir tt. Kaip žinoma, tie pātis dalikai vienā kartā malonūs, kitā kartā nemalonūs. Ne vienas vargšas jautšias visai laimingū, o turtingasis labai nelaimingu. Matiti, koks žmogus ir, taip jām ar laimei ar nelaimei dera turtai. Laimē ir žmogaus esibēs daliku. Ji ir žmogaus galėjimas palaiminti. Kuomet žmogus iškila ir paviršutiniū daigtū vergovēs, sakisime: ir geismū valdibos, jis pastoja palaimingu. Bet ne tas ir iškiles ir geismū, kurs viso šio pasaulio ir atgrises, bet kurs tiek ir padidējes ir pastiprējes savo esibėje, jog jis gāli kitiems būti ramstšiu ir pagālba visose gyvenimo sunkēnibēse, gāli juos palaiminti ir nebeprivālo sām palaiminimo, kaip saulē švietšia ir neprivālo būti apšvietšiamā. Toks tai tikrai laimingas. Tik toks išlimo stovis ir labai augstas. Ir tik ilgais evolūcios amžiais pasiekiamas. Bet ir mąžumā

tik tām stoviui prisiartinant, tai esti žmogui savo esibėje augant, žmoniškesniu pastojant, jām pasidāro jautšiamā tikroji palaima. Ir todėl turime sakiti, jog laimē tegāli būti randama žmoniškumo didėjime.

A. Ys. Ir ko kila tarp išimilėjusių geismas pasibutšiuoti, ir meilēs ar ir gašlumo? — Reikētū skirti tarp meilēs, palinkimo, išigeidimo, geismo, troškimo, gašlumo. Meilē nieko sām nenori. Ji vien nori duoti, palaiminti, tai esti augstesnio žmoniškumo pajautimā kitame žmogūje sužadinti. Sāko vienas išmintingas: Meilē ir vienibēs išvidimas visame, kas esti. Todėl ir sākoma: Dievas ir meilē. O antraip, gāl ir ir teisinga: Meilē ir Dievas. Tik reikia jā aiškiai skirti nuo išigeidimo ir geismo. Geismas ir skirtumo pajautimas. Todėl išigeide žmonēs nori susivieniti. Nėra tše meilēs. Ir tokio geismo stojasi gašlumas. Geismas pasibutšiuoti todėl tegāli tuomet kilti ir gašlumo, kuomet tasai jau abu žmogu pildo. Bet ir skaitūs žmonēs, mergaitē ir bernelis, gāli norēti pasibutšiuoti. Tām ir štai kokia priežastis. Virškas ir tarsi rīkas visai kitū galiū negu motriškoji. Ir tarp tū jēgū pastoja lengvai itampa, kuomet nors kaip vienas kitām, trumpai sākant, patinka. Tada tos jēgos pātšios be žmogaus mātimo ir pastebėjimo jieško

išeiti iš tos įtampos. O tas nusiduoda vienas kitam beduodant ranką, ar dar jautriau lūpas suglaudžiant. Tad dingsta įtampa, randasi smagus išlīgimas. Nusiduoda tše toks-jau dalikas, kaip kad negatīvinē ir pozitīvinē elektrika susivienija. Todėl nevisuomet randasi noras pasibūtšiuoti iš gašlumo. Ira pagaliaus pabūtšivimas ir iš meilės. Tik jis labai retas ir nuostabus dalikas, kurio šišon paaiškint negālime.

Anti - Ragutis. 1. Kokiais samprotavimais vaduojasi vegetārai nevirtodami mėsos? — Ira tām visokie. Šišon tik tegaliu kelis minėti. Sāko tūli mėsā vālgīti ne esā sveika. Aš pats, paveikslui, dabar apie 20 metų nevālgau mėsos. Iš mažūdienū susirdavau mėsos pavālgės. Ir todėl išlengvo vis daugiau nuo jos atpratau. — O jautšiuos gana sveikas, nors pasilikau, kaip buves, silpno kūno. Kiti sāko, neesā žmoniška, žudīti gīvulī, jeib jo lavonā būtū galima vālgīti. O tām turiu ir pritarti. Ar ištikrūjū ne baisus dalikas gīvulī žudīti o jo mėsā vālgīti? Ir visai nėra abejotina, kad žmonės, jausmingesniais pastodami, išlengvo ir atsiprātina vartoti mėsā. Kurie nevālgo mėsos, ĩra ištikrūjū kiek

daugiau iškile žmonės. Bet atsiminkime: ne susilaikīmas nuo mėsos vālgīmo padāro žmogū prakilnesniu, bet prakilnus žmogus iš prakilnumo atsizada mėsos.

2. Ar veikia pasaulije antgamtinės jėgos, ar ne? — Kol mes nepažisime visos visumos galiū, mes vis būsime priversti vienas antgamtinėmis vadinti kitas gamtinėmis, ir kad ko išguldīti negālėsime — o to labai daug ĩra, paveikslui, kad ir sunkumas — kalbėsime apie stebuklus. Bet, rodos, reikia manīti, kad viskas nusiduoda ĩstātīmais, visoko galimībē jais paremta. Kitoko mānīmas neprileidžia. Bet kas galētū pasakīti, kas gamta, o kas ne, kokios jėgos gamtinės o kokios ne. Žmonės labai greit tiki viskā žinā. O kuo mažiau kas žino ir ĩsmāno, tuo daugiau jis pasipūtšia. Žmonės paprastai tepažīsta apsireiškimus, ne tūjū esībe. Todėl mums pridera stengties išmanīti, bet ne galūtinau tokius dalikus, ĩ kuriuos taiko klausimas, atsverti.

3. Kas ĩra poezia ir kas parodo, kiek veikale ĩra grīnos poezios? — Apie tai, kām tik buvo parašītas rašinīs, kurs antroj vietoj randasi šiame „Jaunime“. Iš jo reikia imties atsākīmā. Vds.

Iš leidėjū-rašītojū pusės.

Dār kartā, o dabar pirm viso, primename, kad mums ĩra iš trijų vietū iš Didž. Lietuvos piningū siūsta, o negālime išskaitīti, kas tie siuntėjai ĩra. Todėl prāšome mums tai atrašīti. Tad tuojau siūsime „Jaunimā“. — „Jaunimas“ siuntšiamas ĩ namus už 2 M. per metus, ĩ Didžiąjā Lietuvā už 1,25 Rublī, ĩ Amėrikā už 75 Centus, pavienis numeris už 30 Pf., 15 Kap. arba 10 Cent. Martin Aszmutat, Tilžė, **Garnisonstr. 19.**